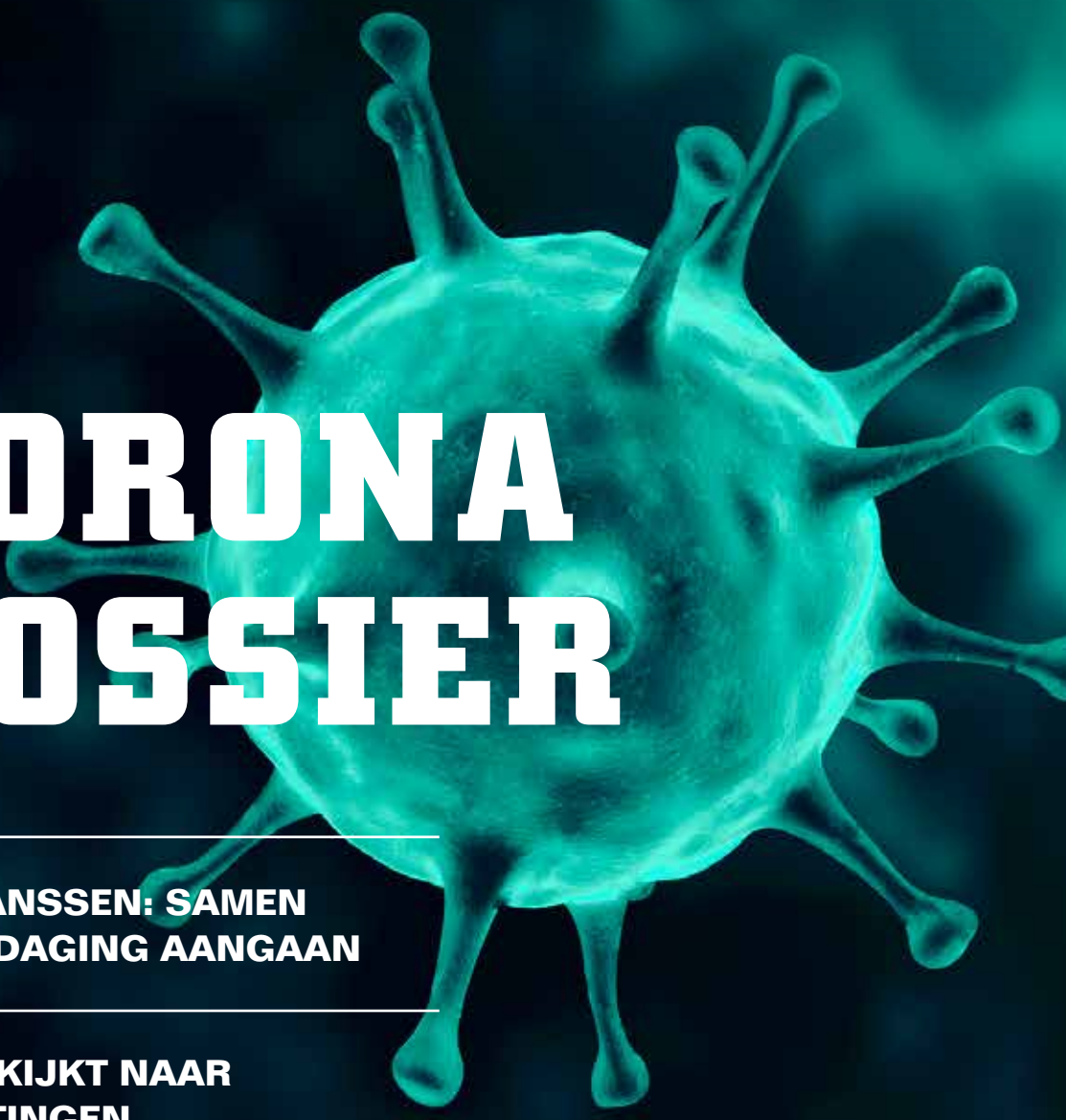

INDUSTRIEEL MANAGEMENT MAGAZINE

EUROPOORT

Kringen

CORONA DOSSIER

**BAS JANSSEN: SAMEN
DE UITDAGING AANGAAN**

**DCMR KIJKT NAAR
BEZETTINGEN**

**ONNO DE JONG: 'DEZE
SCHAAL IS ONGEHOORD'**

**DE RATIONELE KIJK
VAN ADVOCaat
MARCUS DRAAISMA**

DENIOS

360° VERTROUWDE VEILIGHEID

SpillGuard®
detect & react!

Volledig zelfstandig werkend vloeistofdetectiesysteem
geschikt voor ATEX Zone 1.

Werken met gevaarlijke stoffen vergt bijzondere voorzieningen en veel specialistische kennis op de werkvloer. Bedrijven die hiermee werken hebben die kennis uiteraard in huis. Meestal verspreid over verschillende disciplines. Communicatie en alertheid zijn daarbij van groot belang. Ieder risico kan potentieel grote gevolgen hebben.

DENIOS hanteert de 360° veiligheidsfilosofie en verzorgt een vrijblijvende risico-inventarisatie, rapporteert en adviseert conform de actuele wet- en regelgeving. Als producent en leverancier van ruim 10.000 gecertificeerde producten kunnen wij vrijwel altijd de juiste oplossing bieden. Denios levert, installeert en zorgt met een eigen onderhoudsteam dat uw bedrijfsmiddelen up-to-date blijven. Het veiligheidsniveau blijft daardoor gewaarborgd en u medewerkers beschermd.

Ga voor meer informatie naar: www.denios.nl
of bel ons: **0172 - 50 64 66** **03 312 00 87**

Management
System
ISO 9001:2015
VCA*
www.tuv.com
ID 0000033601

COLOFON

EUROPOORT KRINGEN
CORONADOSSIER IS EEN
UITGAVE VAN:

Waterfront Media Concepten b.v.
BINK 36, Binckhorstlaan 36 unit C1 14-16
NL-2516 BE Den Haag
E-mail: info@waterfrontmedia.nl

HOOFDREDACTEUR

Jiří Hartog
jiri.hartog@europoortkringen.nl
Telefoon: 06 112 15 996

AAN DIT DOSSIER WERKTEN MEE

Kim de Booi, Marcus Draaisma, Onno de Jong, Rob Nijman, Erik Stroosma

ONTWERP & VORMGEVING

VormPro, René Peereboom

ADVERTENTIES

Remco Rooij, Sales Director
Telefoon: +31 (0)70 221 19 43
Mobiel: +31 (0)6 53 22 08 22
E-mail: remco.rooij@europoortkringen.nl

Copyright © 2020 Waterfront Media
Concepten b.v.

Niets uit deze uitgave mag op enigerlei wijze worden overgenomen zonder uitdrukkelijke toestemming van de uitgever.

6 Baken
in de storm

"We hijsen de zeilen voor de storm die gaat komen", is de maritieme metafoor die directeur Bas Janssen van Deltalinqs gebruikt om de situatie in de haven aan te geven na het uitbreken van de coronacrisis. In die 'storm' probeert de ondernemersvereniging, als onder meer aanspreekpunt en intermediair, een baken voor haar leden te zijn.

10 Maximale
controle,
minimale impact

De coronacrisis raakt ook de economie hard, waarbij verschillende sectoren verschillend worden getroffen. De afgelopen periode zijn overal, ook in Nederland, verregaande maatregelen genomen om verspreiding van het Covid-19 virus in te dammen. Hoe zit dat in de regio Europoort? Want elk bedrijf in Nederland, maar ook elk schip dat een van de Nederlandse havens als bestemming heeft, krijgt met deze maatregelen te maken.

15 'Deze schaal
is ongehoord'

De coronacrisis was in eerste instantie een gezondheidscrisis, maar heeft zich in razend tempo ook ontpopt tot een economische crisis. Onno de Jong, senior consultant transport, infrastructure & mobility bij Ecorys, gaat in op de gevolgen, het overheidsingrijpen en het belang om goed om kaart te brengen hoe je supply chain in elkaar steekt.

19 'Moet ik
al aan een
faillissement denken?'

Dat het coronavirus een enorme impact heeft, is helder. Veel bedrijven ondervinden er per direct de gevolgen van. Maar er is ook steun vanuit de overheid. Die richt zich vooral op het behoud van banen en financiële ondersteuning bij acute problemen. Wat betekent dit voor personeel en bedrijf?

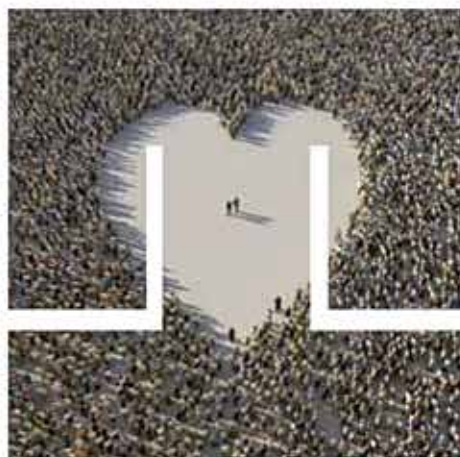
MET DANK AAN:

Denios	2
Travaini Pompen Benelux	4
Van Ginkel Concerns	23
Metaalhandel Ketting	24

This is what is behind our people

comimm.it

...the pumps

Our group constantly **invests** in people, state of the art machinery, research & development, and marketing.

With **pride** and **passion**, our team works hard every day towards the continuous improvement of a durable technology that has existed for 100 years.

**travaini pompe
benelux b.v.**

www.travaini.nl

Travaini Pompen Benelux BV - Van Elderenlaan 4 - 5581WJ Waalre.

Tel: +31 402232222 - Fax: +31 402232220

sales@travaini.nl - www.travaini.nl

VOORWOORD

VOOR EN NA

JIRI HARTOG

Hoofdredacteur Europoort Kringen
jiri.hartog@europoortkringen.nl

Bij belangrijke gebeurtenissen weet je vaak nog waar je was en wat je deed. Dat hoorde ik vroeger bijvoorbeeld over de moord op de Amerikaanse president Kennedy of bij de landing op de maan. Daarvan wisten mensen te vertellen waar ze waren en waarmee ze bezig waren. Bij het coronavirus ligt dat net even anders. De wereldwijde pandemie voltrok zich niet in één moment, maar binnen enkele maanden. In de voor ons heel verre Chinese provincie Wuhan brak in december 2019 corona uit, en vanuit onze luie stoel keken wij toe hoe dit zich verspreidde, eerst in Azië, maar vervolgens ook in Europa.

Ik moet toegeven dat ook ik er in eerste instantie wat laconiek over deed, zoals de meesten in mijn omgeving. Ach, een griepje, zeiden wij tegen elkaar. Dat men zich daar zo druk over maakt! Maar inmiddels weten wij wel beter. Dat gekke griepje heeft toch maar heel Europa platgelegd, terwijl wij het eerst alleen nog maar hadden over de verminderde aanvoer van containers uit China. Op dit moment van schrijven zijn er tientallen mensen aan het virus overleden. Honderden andere doodzieke patiënten liggen op de intensive care.

Daarnaast is er de economische schade. Ik durf nu al te stellen dat die reusachtig zal zijn, waarbij wij nog maar moeten afwachten hoe lang de nu gestelde maatregelen van het kabinet blijven gelden. Er was een economie voor de corona-pandemie, en er is een economie erna. Die laatste zal een flinke tik krijgen, dat is zeker. Maar ik ben een optimist. Zeker als ik hier om mij heen kijk. Ik zie ondernemingen en ondernemers die van aanpakken weten, zich niet uit het veld laten slaan en elkaar helpen. Juist de gemeenschapszin gaat doorslaggevend blijken.

Wij van Europoort Kringen dragen ook ons steentje bij. Nu door je in dit Europoort Kringen coronadossier te informeren over de gevolgen van de crisis uit economisch, medisch, bedrijfsmatig en juridisch oogpunt. En hierbij laten wij het niet, dat belooft ik. Je hoort nog van ons!

Ps: Bezoek ook onze website Europoortkringen.nl voor het laatste nieuws. Hierop wordt van dag tot dag, soms zelfs van uur tot uur, verslag gedaan van wat er in de Europoort - en daarbuiten - speelt!

Bas Janssen over de rol van Deltalinqs in de coronacrisis

BAKEN IN DE STORM

Tekst: Erik Stroosma

“We hijsen de zeilen voor de storm die gaat komen”, is de maritieme metafoor die directeur Bas Janssen van Deltalinqs gebruikt om de situatie in de haven aan te geven na het uitbreken van de coronacrisis. In die ‘storm’ probeert de ondernemersvereniging, als onder meer aanspreekpunt en intermediair, een baken voor haar leden te zijn.

Directeur Bas Janssen van Deltalinqs:

“Voor onze leden wacht een zware tijd. Daarbij kunnen ze rekenen op onze steun.”

(Foto: Marieke Odekerken)

Foto: Danny Cornelissen

Een momentopname. Met ontwikkelingen die elkaar in een razend tempo opvolgen moet elk gesprek over de coronacrisis in de tweede helft van maart op die manier beschouwd worden. “Over enkele dagen ziet de wereld er weer heel anders uit”, geeft Bas Janssen dan ook aan bij het afsluiten van het interview. Europoort Kringen spreekt hem op woensdag 18 maart. De 20 medewerkers van Deltalinqs gaan dan de derde dag van hun gedwongen thuiswerkperiode in. Als dit magazine verschijnt (donderdag 2 april), is dat al bijna drie weken aan de gang. “Het kantoor is gesloten, maar het werk gaat door”, zegt Janssen strijdbaar. “Onze IT is gelukkig zo ingericht dat we vanuit huis goed kunnen functioneren en op afstand kunnen overleggen met onze ledenorganen. Op die manier kunnen wij onze leden (ruim 700 bedrijven uit de logistiek, havensector en industrie in de mainport Rotterdam, red.) blijven ondersteunen. Iets dat meer dan ooit nodig is, want wat er nu gebeurt, is ongekend. Niemand van ons heeft ooit zoiets rampzaligs meegemaakt. De crisis is nu nog pril en de haven functioneert min of meer op zijn normale niveau. Met de maatregelen die wereldwijd genomen zijn om het coronavirus te bestrijden, en de stappen die wellicht/waarschijnlijk nog volgen, zal dat de komende tijd veranderen. En dan hebben we het alleen nog maar over de logistiek. Ook de personeelsbezetting is een punt van zorg. Als er te veel mensen door ziekte wegvallen, kunnen cruciale bedrijfsprocessen in gevaar komen. De meeste bedrijven spelen daarop in door vitale

afdelingen te splitsen, om zo het risico te verkleinen dat mensen die daar deel van uitmaken besmet raken. De haven is natuurlijk van cruciaal belang voor onder meer de voedsel- en energievoorziening en de aanvoer van medische hulpmiddelen en zal hoe dan ook moeten doordraaien. Voor onze leden wacht een zware tijd om die rol zo goed mogelijk te vervullen en daarbij kunnen ze op onze steun rekenen.”

Informatievoorziening

In de praktijk betekent dit dat Deltalinqs als aanspreekpunt fungeert voor de aan haar verbonden bedrijven en als intermediair optreedt tussen de leden en autoriteiten als het havenbedrijf, de douane en de gemeente Rotterdam. De lijnen tussen die organisaties en de ondernemersvereniging zijn kort. Zo is Deltalinqs onder meer een informatiebron van het Regionaal Operationeel Team dat in de Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond is opgezet vanwege het coronavirus. Daarnaast speelt de vereniging een belangrijke rol in de informatievoorziening naar bedrijven. Bijvoorbeeld over het uniform hanteren van procedures die samenhangen met de crisis en bij het communiceren van best practices waarmee problemen het beste het hoofd geboden kunnen worden. Janssen: “Via onze website en ledencirculaires kunnen we onze leden daarvan snel op de hoogte stellen zodat een en ander collectief opgepakt kan worden. Door de onzekerheid en onduidelijkheid die deze crisis met zich meebrengt, is

Foto: Eric Bakker/Havenbedrijf Rotterdam

“Het kantoor is gesloten, maar ons werk gaat door”

er een grote behoefte aan de juiste informatie. Daarvan zullen we onze leden zo goed mogelijk van proberen te voorzien. Zo kregen we na het besluit van het kabinet om de scholen te sluiten veel vragen over de status ‘cruciale beroepen en vitale processen’. Alleen ouders die beiden een cruciaal beroep uitoefenen kunnen zoals bekend gebruikmaken van de noodopvang voor kinderen. De lijst die de overheid hiervoor opstelde was niet heel specifiek en dat riep vragen op. Die hebben wij voorgelegd aan het havenbedrijf en dat gaf aan dat die voor de haven breed geïnterpreteerd kan worden. Veel processen hangen immers samen met elkaar en dat geldt uiteraard ook voor beroepen. Als je alleen het terminalpersoneel als cruciaal zou beschouwen en bijvoorbeeld de sjorders niet, dan kan de zaak alsnog vastlopen als daarvan te weinig beschikbaar zijn omdat de scholen dicht zijn en er geen opvang voor hun kinderen is. De uitleg van het havenbedrijf hebben wij naar onze leden gecommuniceerd en daarmee hebben we getracht de twijfels die op diverse plekken ontstonden weg te nemen.”

Uniformiteit

Een ander punt waarmee Deltalinqs zich vanaf het begin van de coronacrisis intensief bezighoudt, is het komen tot meer uniformiteit. “Om de kans op besmetting met het virus te minimaliseren zijn de regels tot de toegang van bedrijfsterreinen in de haven sterk aangescherpt, zowel aan de zee- als

landzijde. De gehanteerde toegangseisen waren bij de verschillende bedrijven echter niet eenduidig en daarover ontstond onduidelijkheid en dreigden hier en daar ook problemen te ontstaan. Bijvoorbeeld bij de bevoorrading van zeeschepen die bij terminals liggen. Als proviandeurs en scheepsleveranciers niet meer bij die schepen mogen komen, ontstaan daar tekorten aan voedsel, medicijnen en reserveonderdelen. De situatie is nu niet zo dat schepen daarvoor makkelijk kunnen uitwijken naar andere havens, want daar speelt precies hetzelfde. Daarmee komt de continuïteit van de bevoorrading in de knel en alles is er nu op gericht om dat te voorkomen. Alles is met elkaar verbonden en daarom is het zo belangrijk dat iedereen dezelfde regels hanteert waarmee zowel de gezondheid als de doorgang van de operaties het best gewaarborgd worden. We hebben daarover in een vroeg stadium overleg gevoerd met een aantal van onze leden en een tekst opgesteld met uniform gemaakte regels voor het toelaten van mensen tot de terreinen op basis van de voorschriften van onder meer de Port Health Authority en het RIVM. Die hebben we verspreid onder de bedrijven. De ontwikkelingen gaan snel. Deze situatie is voor iedereen nieuw en vraagt enorm veel van het aanpassingsvermogen. De bedrijven pakken dat geweldig goed op waardoor problemen die ontstaan, zoals die met de scheepsbevoorrading, ook weer snel opgelost kunnen worden, want de laatste berichten die ik daarover hoor duiden daarop.”

Samenwerking

In uitzonderlijke tijden als deze is samenwerking in de haven meer dan ooit nodig. “Als vereniging verbinden we bedrijven, maar ook buiten ons om wordt er op veel vlakken goed samengewerkt tussen ondernemingen. Veel bedrijven onderhouden goed contact met elkaar en helpen waar mogelijk. Dat zie je bijvoorbeeld bij het opvangen van het reeftekort dat ontstaan is doordat de retourstroom vanuit China grotendeels stil is gevallen. Bedrijven pakken dat gezamenlijk zelf op.” “Zoals ik al aangaf, draait nu alles nu nog redelijk op niveau door, maar dat er door de afnemende vraag, sluitende distributiecentra en fabrieken en grenzen die dichtgaan een dip komt in de goederenstroom is wel onvermijdelijk. Aan de andere kant dreigt ook het gevaar dat de boel opstroopt omdat veel goederen in de haven blijven liggen die anders naar het achterland zouden gaan. Dat heb je ook in de Chinese havens gezien. Samen zullen we die uitdaging aan moeten gaan en ik heb er vertrouwen in dat dat, met onder meer de juiste steun van de autoriteiten, gaat lukken. Ja, er is storm op komst en we zullen alle zeilen moeten bijzetten om die het hoofd te bieden. We bereiden ons daar nu zo goed mogelijk op voor. Voor onze organisatie houdt dat onder meer in dat voor een aantal functies vervanging is aangewezen mocht iemand door ziekte wegvallen. Het is alle hens aan dek nu voor de haven en we zullen alles doen wat in onze mogelijkheden ligt om onze leden ondersteuning te bieden.”

MAXIMALE CONTROLE, MINIMALE IMPACT

Tekst: Rob Nijman

De coronacrisis raakt ook de economie hard, waarbij verschillende sectoren verschillend worden getroffen. De afgelopen periode zijn overall, ook in Nederland, verregaande maatregelen genomen om verspreiding van het Covid-19 virus in te dammen.

In de woorden van premier Rutte: “Het virus maximaal controleren; een beheerste verspreiding onder groepen die het minste risico leiden. Met maatregelen de piek in het aantal besmettingen afvlakken en uitsmeren over een langere periode.”

“Ik denk dat wat Rutte naar voren brengt waarschijnlijk het meest realistische scenario is”, reageerde viroloog Ab Osterhaus bij WNL. “En ik ben zelfs een beetje optimistisch, want ik denk dat als je kijkt naar wat er in de afgelopen weken al bereikt is, dat we het goed doen.” Hoe zit dat in de regio Europoort? Want elk bedrijf in Nederland, maar ook elk schip dat een van de Nederlandse havens als bestemming heeft, krijgt met deze maatregelen te maken.

Het Havenbedrijf Rotterdam was een van de vele bedrijven om begin maart de overheidsmaatregelen op te volgen om continuïteit van de bedrijfsvoering te waarborgen, maar met gezondheid voorop. Medewerkers werken voorlopig thuis. De operationele dienstverlening loopt door; het Haven Coördinatie Centrum blijft 24/7 bereikbaar.

Het Haven Coördinatie Centrum (HCC) is het aanspreekpunt voor alle partijen die in de haven actief zijn. Jaarlijks bezoeken 30.000 zeeschepen en 107.000 binnenvaartschepen de haven van Rotterdam. In de eerste plaats is de Divisie Havenmeester verantwoordelijk voor een veilige, vlotte, duurzame en beveiligde afwikkeling van de scheepvaart. Het team van

(Rijks-)Havenmeester René de Vries zorgt 24/7 voor veiligheid en orde op het water.

De Vries: “De haven en industrie zijn van groot belang voor Rotterdam, Nederland en Noordwest-Europa. We doen ons uiterste best de meest veilige, meest efficiënte en meest aantrekkelijke haven en vestigingsplaats te zijn - niet alleen in goede tijden zijn, maar ook nu. Weet daarom dat we de komende tijd ons uiterste best doen Covid-19 zo min mogelijk impact te laten hebben. Dat kunnen we natuurlijk niet alleen. Het continueren van de goede samenwerking met al onze partners, klanten en stakeholders is daarvoor essentieel.”

Gele vlag

Voor alle maatregelen wordt de Divisie Havenmeester en het HCC ondersteund door Port Health Authority Rotterdam (PHAR), waar onder meer ook GGD Rotterdam-Rijnmond, het Erasmus MC en Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond in betrokken zijn. De Port Health Authority houdt zich bezig met de gezondheidszorg in de haven van Rotterdam. Een belangrijk onderdeel daarvan is de bestrijding van infectieziekten. De Sars-epidemie in 2003 was de directe aanleiding voor de World Health Organisation om de Internationale Gezondheidsregeling (IG) te vernieuwen. In Nederland is die IG sinds 2008 opgenomen in de Wet Publieke gezondheid, met een plan voor noodsituaties, een quarantaineruimte en een crisisdienst in geval van uitbraken van infectieziekten als gevolg.

Onderdeel van de actuele crisisaanpak is een aanscherping van de procedure Maritime Declaration of Health (MDoH), die wordt gebruikt om eventuele infectieziekten te melden aan de autoriteiten. Deze verklaring dient door alle zeeschepen per e-mail bij de PHAR ingediend te worden, mag niet ouder zijn dan 24 uur, en moet tenminste zes uur voor aankomst verstuurd zijn. Het HCC coördineert waar nodig met de GGD de vervolgstappen.

In sommige landen wordt gewerkt met een gele (quarantaine) vlag, maar dat is hier niet noodzakelijk. Mocht een schip alsnog een gele vlag voeren, dan wordt er ook met het HCC geschakeld. Uiteraard zijn ook alle relevante landelijke richtlijnen van toepassing, zoals hygiënemaatregelen en de geldende adviezen van de overheid aan werkgevers en -nemers.

Kritieke grens

DCMR Milieudienst Rijnmond vraagt de industrie eveneens om coronamaatregelen. "Er wordt bijvoorbeeld gekeken naar de huidige bezettingen", legt Ramón Dohmen van de dienst uit. "We werken met aangepaste dienstroosters en er wordt waar mogelijk thuisgewerkt, maar op het moment dat de capaciteit van een productievloer te laag is, moet productie daarop waardoor aangepast. De combinatie van een (te) lage bezetting en een (te) hoge productie leidt namelijk tot onnodige risico's."

Consumentenvertrouwen en -gedrag

De huidige maatregelen hebben ook hun weerslag op het dagelijkse leven - met massaal thuiswerken, lege treinen en geplunderde supermarkten als gevolg. Ondanks de oproep dat hamsteren niet nodig is en de voorraden meer dan voldoende, zien we paniekgedrag. Wat doet zo'n crisis met onze psyche, en wat gebeurt er met het consumentenvertrouwen?

"Een situatie als deze heeft zoveel verschillende facetten", zegt economisch psycholoog en expert in marketing en gedrag Jean-Pierre Joos. "Dat kun je niet in één reactie vangen. Wat ik zelf erg boeiend vind, en waar je nu veel over leest, is het begrip exponentiële groei [met betrekking tot besmettingscijfers, red.]. Ons hoofd kan daar niet mee omgaan, want we denken lineair. En als je er dan grafieken over opzoekt, of het zelf probeert uit te tekenen, dan levert dat onrust, stress en kriebels in je buik op. 'Binnen een paar stappen bij deze orde van grootte, dat kan toch niet?', dat idee."

"Dat gevoel is tekenend voor wat we nu mentaal en emotioneel constant beleven, je gaat echt van links naar rechts met je gedachten. Van 'Ok, we staan dus op ondergang' als je alle internationale berichtgeving (te)veel leest, tot 'goh, het valt ook eigenlijk wel mee' als je tijdens een persconferentie drie nuchtere ministers met een goed verhaal aanziet."

Die polarisering, dagelijks uitgegroot in de media, zorgt voor spanningen, wat vervolgens ons handelen beïnvloedt. We zijn extra vatbaar voor hoe een ander reageert. In de filosofie is er zoiets als de mimetische theorie van René Girard, naar het Griekse 'mimesis'; imiteren. Volgens deze theorie is interesse ook besmettelijk, ongeacht de aard van die interesse. We beschouwen onszelf niet als kuddedieren - veel liever als autonoom en zelfdenkend - maar lopen in de praktijk massaal achter elkaar aan. Neem de absurde run op toiletpapier. Zien hamsteren doet hamsteren? "Dat kan inderdaad een verklaring zijn. Tegelijkertijd zie je naast die chaos ook dat de beurs uiteindelijk niet heel beroerd is gesloten, en dat er ook in andere sectoren (dan supermarkten, red.) geld wordt uitgegeven."

"Mensen gaan massaal naar de bouwmarkt om hun tijd thuis nuttig te besteden, er zijn initiatieven om ondernemers te supporten, er worden belastingmaatregelen uitgerold om bedrijven te ondersteunen - ook daar zien we die constante schommeling, zowel van emoties als van handelen. Daar schuilen hele ingewikkelde processen achter." Processen die er onder de streep voor zorgen dat alle verwachtingen en voorspellingen precies dat zijn - afwachten wat er daadwerkelijk op ons afkomt.

DCMR verplicht chemische en industriële ondernemingen in Zuid-Holland en Zeeland daarom om melding te doen als de personeelsbezetting onder een kritieke grens dreigt te komen. Er is geïnventariseerd welke maatregelen die bedrijven genomen hebben vanwege de uitbraak, om te voorkomen dat er gevaarlijke situaties ontstaan als gevolg van het virus. Deze maatregel geldt in eerste instantie voor bedrijven die vallen onder het Besluit Risico's Zware Ongevallen, waar met gevaarlijke stoffen wordt gewerkt. Daar is inmiddels een goed beeld van, waarna ook bij alle andere industriële bedrijven in het gebied informatie wordt opgevraagd om bedrijfsprocessen in kaart te brengen.

Een lichtpuntje in de situatie? Nu het land grotendeels tot stilstand is gekomen, verwacht DCMR door al die verminderde activiteit een verbetering van de luchtkwaliteit. Vooral in industriegebieden, maar ook langs alle grote snelwegen en bijvoorbeeld rondom Schiphol. Er is minder vliegverkeer, minder scheepvaart en aanzienlijk minder vervoer op de Nederlandse wegen. Bovendien stoot fileverkeer per auto (veel) meer uit dan verkeer dat doorrijdt, dus de verkeersafname heeft hier een dubbel effect.

Digitale gezondheid

In zijn rol als Information Security Officer is Dohmen ook bezig met het onderwerp digitale gezondheid. Want cybercriminelen zijn zich namelijk net zo goed bewust

van het coronavirus, en weten als geen ander hoe ze op deze crisis in moeten spelen. Helaas maken zij veel misbruik van de vraag naar informatie, de angst en het gevoel van solidariteit. De WHO waarschuwde eerder al om extra alert te zijn op berichten die het nieuwe coronavirus als thema misbruiken. Er wordt gesproken van de grootste hoeveelheid cyberaanvallen met hetzelfde thema dat we in jaren, zo niet ooit, hebben gezien.

"Wat voor de hele wereld geldt, geldt ook voor onze industrie", zegt Dohmen. "We zien inderdaad nog zekere cybercriminelen." In de voorbije weken is het aantal valse mailtjes over het virus verveelvoudigd, met een wildgroei aan verdachte e-mails 'afkomstig' van overheidsinstellingen, verkopers van geneesmiddelen of je eigen management met een urgente mededeling. Vooral nu wordt daar volop op geklikt.

Slimme phishing-mails kunnen zeer effectief zijn, zeker als ze inspelen op persoonlijke of collectieve angst. Wees daarom extra alert op berichten die de epidemie als thema misbruiken en bijvoorbeeld pretenderen een medisch stappenplan te hebben, maar ondertussen uit zijn op je inlogs, persoonsgegevens of bedrijfsinformatie. "Wees alert, klik niet zomaar ergens op. Hoover met je muis over de link om te zien waar je naartoe geleid wordt. Ga niet in op e-mails over corona die afkomstig lijken van het RIVM of een andere autoriteit. En zoek je informatie, kijk dan rechtstreeks op de website van die instantie."

“Het is alle hens
aan dek nu voor de
haven”

Bas Janssen, directeur Deltalinqs

“Ons hoofd kan niet
met het begrip exponentiële
groei omgaan, want we
denken lineair”

Economisch psycholoog Jean-Pierre Roos

“Ik hoop oprecht dat we
niet tot ver in de zomer blijven
doormodderen met hele en halve
lockdowns”

**Onno de Jong, senior consultant transport,
infrastructure & mobility bij Ecorys**

“Voor mijn klanten is het vooral
belangrijk dat ik een stukje van
de stress wegneem door de
situatie rationeel te bekijken”

Marcus Draaisma, advocaat

Onno de Jong, Ecorys

'DEZE SCHAAL IS ONGEHOORD'

De coronacrisis was in eerste instantie een gezondheidscrisis, maar heeft zich in razend tempo ook ontpopt tot een economische crisis. Onno de Jong, senior consultant transport, infrastructure & mobility bij Ecorys, gaat in op de gevolgen, het overheidsingrijpen en het belang om goed in kaart te brengen hoe je supply chain in elkaar steekt.

ECONOMIE

ECORYS

Jij werkt deze dagen ook vanuit huis?

"Ja, dat klopt. Bij Ecorys kunnen wij ons werk redelijk goed uitvoeren met behulp van allerlei digitale middelen. Het is verbazingwekkend toch hoe mensen zich aanpassen. Bij ons blijft het de eerste dagen gelukkig druk, maar om mij heen hoor ik toch wel verontrustende signalen. Niet dat ik mensen ken die aan de beademing liggen, maar ik hoor bijvoorbeeld over een jongen die in zijn proeftijd door zijn werkgever naar huis is gestuurd. Dit omdat ze weten dat het te rustig wordt om hem aan het werk te houden. Dat soort verhalen komen veel voor."

Wat voor effect heeft de huidige situatie op jouw werkzaamheden?

"We hebben op korte termijn een modus moeten vinden hoe met elkaar om te gaan. Wij werken onder meer met Italiaanse partners samen, met wie we al wekenlang op afstand contact hebben. Omdat we veel voor publieke en semipublieke partijen werken, merken wij de gevolgen van economische tegenspoed pas later. Maar het mag buiten kijf staan dat dit ook bij ons een impact gaat hebben. Op korte termijn is dit voor veel bedrijven killing. Je ziet ook rare dingen, bijvoorbeeld dat de Jumbo half maart een recordomzet realiseert."

Om bij het begin te beginnen: hoe schadelijk was de situatie toen het virus zich nog in China bevond?

"Toen was het nog een redelijk overzichtelijk probleem. Het zou tot minder goederenoverslag in de Rotterdamse haven leiden, maar wij gingen uit van tijdelijke

effecten voor de terminals. Ik dacht op dat moment dat er sprake was van een tijdelijke vraaguitval, waarna wij het met z'n allen weer over congestie in de haven zouden hebben. Wel waren wij ons ervan bewust dat het stilvallen van de productie in Europa tot veel grotere problemen zou leiden. Een van de meest opvallende zaken die vroeg speelden, waren de medicijnleveranties. De grondstoffenproductie was in China stilgevallen en er kwamen al heel vroeg signalen dat dit problemen in Europa zou gaan veroorzaken, die erger worden als er in Europa vanwege een pandemie veel meer vraag naar die medicijnen ontstaat. Kort samengevat zag ik het als een aanbodprobleem. Ik had niet verwacht dat er aan de vraagkant een shock zou optreden."

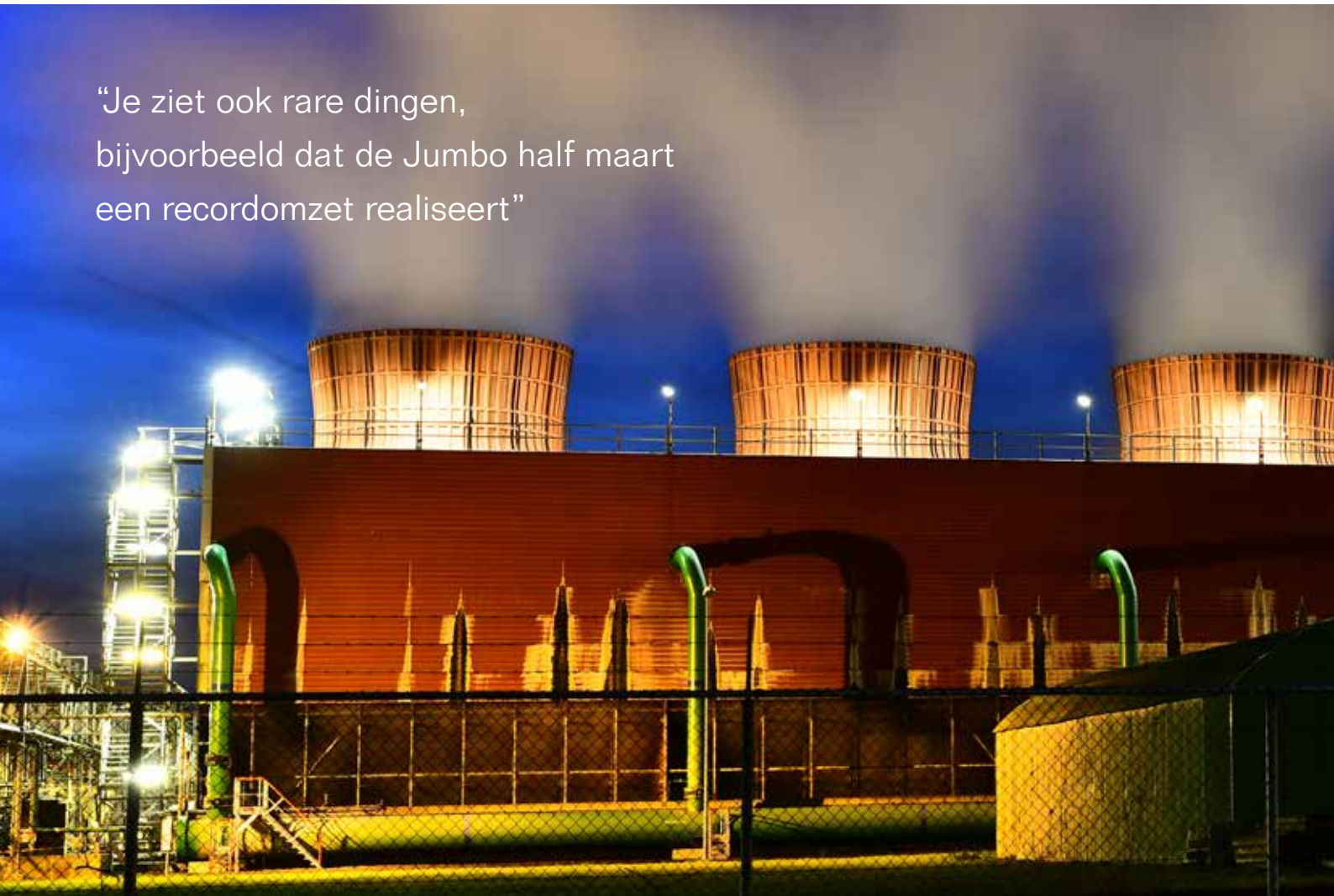
Je bent econoom, geen viroloog. Maar had je er rekening mee gehouden dat de ontwikkelingen zo snel zouden gaan?

"Als simpele econoom was ik erdoor door verrast. Ik studeerde nog toen de Mexicaanse griep uitbrak. Dat was een ver-van-mijn-bed-show en zeker geen lockdown. Bij de uitbraak van Sars in 2002 was volgens mij de impact op het haven-industrieel cluster veel kleiner."

Je krijgt signalen door dat er her en der economische schade begint te ontstaan. Wat zegt jou dat?

"Dat dit binnen anderhalve week van een gezondheids-crisis naar een serieuze economische crisis is gegaan. Het is heel snel gegaan. Van vrienden die bij multinationals werken hoor ik dat die opeens gaan stoppen met

"Je ziet ook rare dingen,
bijvoorbeeld dat de Jumbo half maart
een recordomzet realiseert"

het doen van uitgaven. Bij de KLM worden tweeduizend arbeidsplaatsen per direct geschrapt. Bij Heineken zag ik hetzelfde voorbij komen. Die nemen niemand meer aan en kijken waar ze op kosten kunnen besparen. In de fusie- en overnamewereld is duidelijk dat niemand deze maand meer een bedrijf gaat kopen. Dat werkt vervolgens door. Als de consumptie wegvalt, zie je dat in de haven, maar toch ook echt wel in de winkelstraten."

Maar de raffinaderijen draaien nog gewoon door, aangemerkt als vitale processen.

"Een heel interessante vraag is wat daar gaat gebeuren nu de olieprijs helemaal in elkaar zijn gestort. De toeleveranciers voor automotive hadden het al zwaar, omdat de autoverkopen sinds een tijd aan het afnemen zijn. Ik heb het FD nu voor mij liggen. Ik lees dat Volkswagen alle fabrieken stillegt en dat de PSA-groep [moederbedrijf van Opel, Peugeot en Citroën, red.] voor een groot deel hetzelfde doet. Als jij dan de plastics voor de dashboards maakt, heb je binnen de kortste keren een probleem. Zeker omdat het allemaal heel kortlopende ketens zijn. Het is allemaal just-in-time productie. Ze houden korte voorraden aan, dus dat merk je wel."

In hoeverre kunnen deze bedrijven een stootje hebben?

"In een wereldwijde sector als die van de petrochemie zou dat daar wel goed moeten komen. Maar de toeleveranciers gaan het snel merken. Een aantal heeft

al een wat lastige jaren achter de rug door terugval in de autoverkopen wereldwijd. Je krijgt een raar soort vacuüm als er wordt gezegd dat hier niemand aan failliet hoeft te gaan, als alle bedrijven door de overheid op de been gehouden worden."

Wat vind je van de steunmaatregelen van de overheid?

"Ik begrijp in deze tijd dat je een crisis moet aanpakken, maar je creëert er ook een raar soort precedent mee. Op korte termijn begrijp ik het volledig, ook vanwege het sentiment. Toch geloof ik dat het logisch is als er af en toe een bedrijf omvalt. Het ene bedrijf doet het nou eenmaal slimmer dan het andere. Ik weet niet of het goed is om op lange termijn de zwakke broeders te blijven helpen. Mogelijk zie je straks een soort ongezonde staatsbedrijven opstaan, bijvoorbeeld in de luchtvaart waar Alitalia opnieuw is genationaliseerd. Luchtvaartonderzoeksbureaus melden dat alle grote, voormalige staatsbedrijven nu weer als eerste bij de overheden voor staatssteun aankloppen. Die blijven wel bestaan. De meer private partijen, de Ryanairs, de Norwegians, die gaan het moeilijk krijgen, want die hebben weinig politiek kapitaal om in te zetten."

Wat moet er nu zeker niet gaan gebeuren of bijkomen?

"Ik hoop oprecht dat we niet tot ver in de zomer blijven doormodderen met hele en halve lockdowns. Dan krijg je economisch gezien een self fulfilling prophecy dat alles

Foto: Danny Cornelissen

“Ik weet niet of het goed is om op lange termijn de zwakke broeders te blijven helpen”

Foto: Danny Cornelissen

stil gaat vallen en de crisis mogelijk veel dieper wordt dan hoeft. Het is natuurlijk heel erg. Ik lees dat mogelijk 100.000 Nederlanders doodgaan, en dat is natuurlijk verschrikkelijk. Maar uiteindelijk ga je - en dat is een heel zware taak voor de politiek - een keuze maken wat de balans is tussen volksgezondheid, economie, maatschappelijke ontevredenheid. Dat gaat wel spannend worden.”

Het was een eye-opener voor je om te zien hoe verweven wij zijn.

“Nou, meer een wake-up call dan een eye-opener. We weten natuurlijk al dat er wereldwijde productieketens zijn. Nu zien we wel sterk de beperkingen ervan. Ik neig ernaar om er de komende weken met een paar collega's goed in te duiken als het mogelijk rustiger wordt. Want het is natuurlijk een raar verhaal dat je voor de productie van een simpele paracetamol afhankelijk bent van een deel van de keten in China en in India. Een generiek medicijn als dat maken wij niet meer in Nederland. Op Nieuwsuur zag ik over een mondkapjesfabriek, die een grote fabriek in China en een ander in Noord-Italië heeft staan. Wil je voor dat soort producten afhankelijk zijn van een dusdanig kleine geografische spreiding? Wat gebeurt er als zo'n fabriek omvalt? Ik denk dat dit weer een bewijs is dat je er goed over moet nadenken. Ik las gisteren een interview met de ceo van een toeleverancier voor de chipindustrie. Die krijgt haar producten geleverd van leveranciers op twee continenten, iets wat voorheen als een dure strategie werd gezien. Dat kan wel zo zijn, maar nu kun je zien dat het ook meerwaarde kan hebben.”

Hoe valt dit risico te ondervangen?

“Het is een combinatie van: welke voorraden ben ik bereid om aan te houden en waar koop ik in? Hoe makkelijk kan ik switchen? Breng dat nog eens in kaart. Ik hoorde ook van een bedrijf dat 20 procent van zijn kleding inkoopt in Vietnam en niet volledig van China afhankelijk dacht te zijn. Maar wat bleek? De stoffen voor de kleding die in Vietnam werd gemaakt, komen ook uit China! Dus je moet ook uitzoeken waar je leverancier inkoopt. Tot welke hoogte kun je de keten inzichtelijk maken en een goede risicoafweging maken?”

Vind je dit beroepsmatig een interessante tijd?

“Fascinerend. Deze schaal is ongehoord. Na Fukushima zag je dat Mercedes een bepaald navigatiesysteem niet kon leveren of dat de rode autolak een tijdje slecht verkrijgbaar was. Dat was niet erg, dat zijn typisch first world problems. Maar deze schaal, dat is wat de wereld nog nooit heeft gezien. Zeker in combinatie met de maatschappelijke maatregelen die zijn genomen. In vredestijd is dit uniek”

Hoe optimistisch ben jij?

“Voorheen werd mij verweten dat ik best cynisch uit de hoek kan komen. Maar als ik nu in mijn eigen sociale kring kijk hoe mensen reageren, kun je mij meer bij de optimisten scharen. Weet je, het probleem is ook dat je een experiment aan het doen bent waarvan je de uitkomst niet weet. Zie alleen al de discussie over de groepsimmunitet. Je weet het gewoon niet. Maar ik hoop in ieder geval dat we hier als maatschappij sterker uit komen.”

A black and white portrait of Advocate Marcus Draaisma, a middle-aged man with light hair, wearing a dark suit, white shirt, and dark tie. He is looking directly at the camera with a serious expression. The background is dark and out of focus.

Advocaat Marcus Draaisma krijgt vragen van cliënten

'MOET IK AL AAN EEN FAILLISSEMENT DENKEN?'

Tekst: Kim de Booij

Dat het coronavirus een enorme impact heeft, is helder. Veel bedrijven ondervinden er per direct de gevolgen van. Maar er is ook steun vanuit de overheid. Die richt zich vooral op het behoud van banen en financiële ondersteuning bij acute problemen. Wat betekent dit voor personeel en bedrijf?

Advocaat Marcus Draaisma van Palthe Oberman Advocaten krijgt sinds de verregaande kabinetsbesluiten rondom het coronavirus veel vragen van zijn klanten. "Bedrijven gaan natuurlijk voor veel financiële vragen te rade bij hun accountant en gelukkig wordt er online vanuit het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid ook heel goed gecommuniceerd. Maar voor specifieke vragen, willen mijn klanten toch even de stem van hun advocaat horen."

Faillissement nog een spookbeeld

Eén van de vragen die Marcus de afgelopen dagen wel kreeg, is 'Moet ik al aan een faillissement denken?'. "Nee", is dan het antwoord van Draaisma. "Het kan natuurlijk zo zijn dat de financiële nood hoog wordt, maar voor nu is dat nog een spookbeeld. Vanzelfsprekend zijn er minder inkomsten en gaan de vaste lasten gewoon door, maar er zijn ondersteunende maatregelen. En bovendien zijn er ook wel crediteuren in een tijd als deze echt wel bereid om even wat langer op hun geld te wachten. Natuurlijk is het wel belangrijk dat de cashflow niet stil komt te liggen. Je moet betalen wat je kunt betalen. Anders kunnen bedrijven elkaar alsnog in de problemen brengen."

Alles uit de kast

Die problemen wil de overheid dus kosten wat kost voorkomen. 'We trekken alles uit de kast', klinkt het bemoedigend en met het pakket aan maatregelen voegt men de daad bij het woord. Hoe kijkt Draaisma hier vanuit zijn praktijk naar? "Het is goed dat de overheid deze stappen zet. Zo hoeft deze crisis niet meteen tot een enorme piek in faillissementen te leiden. En het beschermt ook de werknemers, omdat één van de voorwaarden voor financiële tegemoetkoming in loonkosten is, dat men in de subsidieperiode geen medewerkers mag ontslaan wegens bedrijfseconomische redenen."

Tegemoetkoming in loonkosten

Draaisma doelt op de eerste regeling in het pakket van maatregelen: de Tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging voor Werkbehoud (NOW). Deze houdt in dat werkgevers een tegemoetkoming in loonkosten kunnen krijgen tot maximaal 90 procent van de loonsom. Dit voor de uren dat werknemers minder werken als gevolg van de coronacrisis. De tegemoetkoming geldt voorlopig voor een periode van drie maanden. "Het lijkt een gunstige regeling. Maar wat me nog niet helemaal duidelijk is, is of die 90 procent gekoppeld is aan het werkelijk loon, of het maximum dagloon à ongeveer 3.000 euro per maand, zoals dat voor de WW geldt. Dat zal wellicht de komende dagen nog duidelijk worden. Dit maakt een groot verschil voor bedrijven met werknemers met een hoog salaris."

100 procent doorbetaling verplicht?

"Ook is nu nog niet helemaal duidelijk of de werkgever door de coronacrisis wel zelf de 10 procent moet betalen. Of 20 procent als de werkgever 80 procent van het voorschot van de loonsubsidie heeft ontvangen. Dit lijkt wel de bedoeling. Maar het is geen uitgemaakte

kwestie dat het totaal 100 procent moet zijn. Je kunt je scenario's voorstellen waarbij een werkgever daardoor alsnog ernstig in de problemen komt. Misschien moeten werknemers in zo'n geval ook een deel van het risico dragen en genoeg nemen met 80 procent als voorschot met latere correctie naar 90 procent."

Vervallen regel 'geen arbeid, geen loon'

Voorheen leek de discussie over loon bij overmacht makkelijker. Tot 1 januari 2020 gold de regel: 'geen arbeid, geen loon'. Die is afgeschaft. "De werkgever moet nu hoe dan ook doorbetalen als de werknemer geen werk verricht, tenzij het niet verrichten van werk in redelijkheid voor rekening van de werknemer moet komen. Denk daarbij aan gevangenisstraf van een werknemer. Of gewoon wegblijven van het werk zonder geldige reden. Nu is dus de vraag: komt een coronavirus voor rekening van de werknemer? Uiteindelijk denk ik van niet. Dan moet de werkgever dus tot 100 procent doorbetalen. Maar een werkgever zou met zijn werknemers kunnen afspreken dat hij nu 80 procent betaalt en 90 procent als het geld daadwerkelijk van de overheid is ontvangen. Om vervolgens, als de zaken weer goed gaan, in termijnen de achterstallige 10 procent te voldoen."

In de tussentijd gaat het ministerie van SZW aan de slag met de aanvragen. Zij ontving medio maart al vele tienduizenden aanvragen voor de Werktijdverkorting. De NOW vervangt die regeling. Gedane aanvragen voor de Werktijdverkorting worden hier automatisch naartoe overgeheveld. "Voorlopig zullen bedrijven een voorschot van 80 procent van de gevraagde tegemoetkoming ontvangen via het UWV. Maar er zal nog nadere informatie aangevraagd worden om te kijken of een bedrijf werkelijk recht heeft op de vergoeding. Een bedrijf moet aantonen dat er een causaal verband bestaat tussen de omzetzaling en de coronacrisis. Het moet om minimaal 20 procent omzetzaling gaan, ondersteund door een accountantsverklaring en gerekend vanaf 1 maart 2020."

Gekkenwerk

En dat brengt Draaisma bij een volgende kanttekening. "Omzet is een relatief begrip. Je kunt een grote omzet hebben, maar als je te maken krijgt met niet betalende crediteuren, gaat het alsnog mis. Natuurlijk is het voor de overheid niet mogelijk om te beoordelen op basis van kasstromen, maar het dit zal wel een interessant punt worden de komende maanden." Ook interessant wordt de werkelijke verwerking van de aanvragen en de uitbetaling van de voorschotten. "Normaal krijgen deze instanties een paar honderd aanvragen Werktijdverkorting per jaar. Nu liggen er zo'n tachtigduizend aanvragen te wachten. Het is gekkenwerk."

Uitstel van betaling

Toch, mocht blijken dat het geld bij bedrijven eerder opdroogt dan dat ze de tegemoetkoming uitbetaald krijgen, verwacht Draaisma geen directe faillissementen. "Al was het alleen al omdat de rechtbanken voorlopig dicht zijn en je dus geen faillissement kan aanvragen."

MAG IK DE TEMPERATUUR VAN MIJN WERKNEMERS OPMETEN?

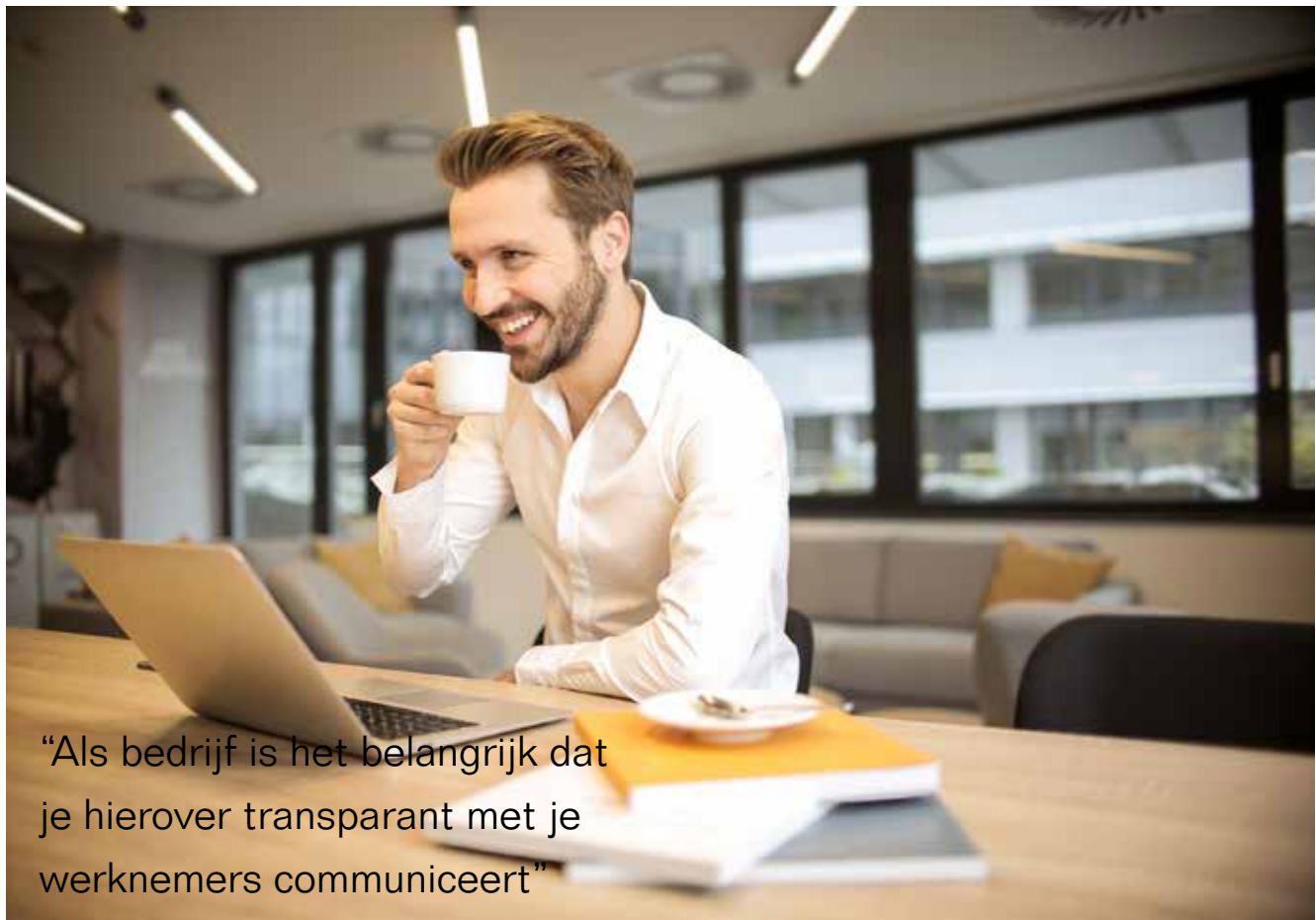
De temperatuur opmeten is één van de manieren om te checken of iemand mogelijk besmet is met het coronavirus. Maar mag je dat als werkgever zomaar doen bij je werknemers? "Ja", zegt Marcus Draaisma. "Als werkgever moet je een goede afweging maken tussen de privacy en de veiligheid van je werknemers. Gezien de situatie en het feit dat deze handeling tegenwoordig op afstand gedaan kan worden, is de impact op de privacy minimaal, terwijl het belang voor alle werknemers groot is. Als werkgever moet je er wel goed over communiceren met je werknemers. Doet dat tijdig en leg de noodzaak uit, namelijk dat het om een uitzonderlijke situatie gaat en dat de maatregel in het belang is van een veilige werkomgeving voor collega's met vitale functies binnen het bedrijf. Benadruk ook dat het een momentopname is en dat de data niet verwerkt worden."

"Nu is dus de vraag: komt een coronavirus voor rekening van de werknemer?"

Maar nee, zonder gekkigheid, het zal voorkomen dat bedrijven bepaalde kosten niet op tijd kunnen betalen. Dan zijn er nog meer opties en maatregelen, zoals uitstel van betaling van belasting. Bedrijven kunnen uitstel aanvragen voor de betaling van inkomsten-, vennootschaps-, loon- en omzetbelasting. Boetes voor achterstallige betaling moeten niet betaald worden en de invorderingsrente gaat naar bijna 0 procent voor alle belastingschulden. De banken bieden ook voor maanden uitstel."

De sleutel

Als ook dat niet voldoende is en een bedrijf echt extra geld nodig heeft om overeind te blijven, zijn er nog meer maatregelen, zoals de verruimde regeling Garantie Ondernemersfinanciering. Waar de overheid normaal een budget van 400 miljoen beschikbaar heeft voor mkb'ers, geldt nu dat er 1,5 miljard beschikbaar is aan borgstellingen voor mkb'ers en grote bedrijven. Dat wil zeggen dat bedrijven makkelijker geld kunnen lenen van

“Als bedrijf is het belangrijk dat je hierover transparant met je werknemers communiceert”

financiers. “Verder kan ik me voorstellen dat, als het nodig blijkt, banken een kapitaalinjectie krijgen en ze een lagere rente op leningen gaan hanteren. In de opstelling van de banken zal de sleutel uiteindelijk liggen, verwacht ik.”

Transparant communiceren

Er zijn dus een hoop mogelijkheden en maatregelen voor bedrijven om deze crisis het hoofd te bieden. Maar dat betekent niet dat zij en ook hun werknemers geen kopzorgen hebben over de toekomst. “Die zijn er zeker en dat is niet gek. Een bedrijf zal moeten doen wat het kan om overeind te blijven. In de praktijk zal het betekenen dat contracten voor bepaalde tijd niet verlengd worden, dat oproepkrachten niet oproepen worden en dat de uitzendkrachten mogen gaan, hoe vervelend dat voor de werknemers ook is. Voor de vaste medewerkers gelden de zojuist besproken regelingen. Als bedrijf is het belangrijk dat je hierover transparant met hen communiceert. Probeer ze, als de grootte van je bedrijf dat toelaat, ook te betrekken bij de situatie. Laat ze meedenken in oplossingen voor de problemen. Misschien is dit een goed moment om echt eens na te denken over de kern van het bedrijf: wat heb je echt nodig en waar kun je ballast afschuiven? Daar zal begrip voor zijn. Wie weet kun je zelfs tot overeenstemming komen over loonoffers. Dat werknemers tijdelijk 70 procent van hun loon uitbetaald krijgen, wat later weer rechtgetrokken wordt. Betrek ook de OR erbij.”

Zorgplicht

En bovenal, zo benadrukt Draaisma, houd je al die tijd aan de veiligheidsregels. “Als werkgever heb je hierin een belangrijke taak. Het is geen vrijblijvendheid, maar een zorgplicht. Roep je werknemers dus niet met z'n allen bij elkaar, maar communiceer op een andere, veilige manier. En tref ook overige maatregelen. Goed werkgeverschap houdt onder meer in dat je zorgdraagt voor een veilige werkomgeving. Denk in deze situatie dus aan extra hygiëne, mogelijkheid tot afstand bewaren, afschaffen van gezamenlijke lunches en mensen laten thuiswerken waar mogelijk. Sommige bedrijven, zoals de petrochemiebedrijven in Europoort, zullen protocollen hebben liggen voor calamiteiten als brand of lekkages. Deze kunnen nu, in aangepaste vorm, misschien ook van pas komen in deze situatie.”

Rationeel en relativerend

Voor Draaisma betekent het tot nu toe ‘thuiswerken’. “Vooralsnog is dat geen probleem. Ook van hieruit kan ik er zijn voor mijn klanten. En als het moet spreken we toch af met gepaste afstand. Voor hen is het vooral belangrijk dat ik een stukje van de stress wegneem door de situatie rationeel te bekijken. Niet een alleen juridisch, maar ook relativerend. Vaak is er nog wel geld voor de komende maand of maanden. En tegen die tijd komt alles weer op gang. Zowel de geldstromen als de maatschappij. Dan vinden we een modus om met het coronavirus te leven. We moeten de situatie nu accepteren zoals hij is en ook kansen zien die we door de nood opeens opmerken.”

Van Ginkel

Groep

- Van Ginkel Concerns
- Sprinklerservices Europort
- Van Ginkel Marine Service
- VG Beheer en Onderhoud
- NF Industrial Fire Pumps

Bezoekadres:
Seggelant-Zuid 12^a
3237 ME Vierpolders

Postadres:
Postbus 133
3230 AC Brielle

T +31 (0)181 212 100
E info@ginkel-services.nl
I www.ginkel-concerns.nl

Gecertificeerd en gespecialiseerd op het gebied

- **Sprinkler**
- **Foam**
- **Fire detectie**
- **Blusgassen**

vca^v

METAALHANDEL W. Ketting & Zn B.V.

**Samen op weg naar
een duurzame wereld**

Inkoop van:

- metalen
- ijzer
- non-ferro
- kabels
- accu's

Metaalhandel W. Ketting & Zn B.V.

**60 JAAR
IJZERSTERK**

Metaalhandel W. Ketting & ZN B.V.

Bakkersoordsekade 4-16, Havennr. 2918
Postbus 674
3195 ZH Pernis Rotterdam

T +31(0)10 416 92 96
E info@metaalhandel-ketting.com
W www.metaalhandel-ketting.com